משנה · אחרונים · עיקר תוספות יום טוב · סדר טהרות

עיקר תוספות יום טוב על משנה מקואות

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

עיקר תוספות יום טוב על משנה מקואות

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/עיקר-תוספות-יום-טוב-על-משנה-מקואות/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
משנה א 5
משנה ד 5
משנה ה 5
משנה ו 5
משנה ז 5
פרק ב 6
משנה ב 6
משנה ג 6
משנה ד 6
משנה ה 6
משנה ו 6
משנה ז 6
משנה ח 7
משנה ט 7
פרק ג 7
משנה א 7
משנה ב 7
משנה ג 7
משנה ד 8
פרק ד 8
משנה ב 8
משנה ג 8
משנה ד 8
משנה ה 8
פרק ה 9
משנה א 9
משנה ב 9
משנה ג 9
משנה ה 9
משנה ו 10
פרק ו 10
משנה א 10
משנה ב 10
משנה ג 10
משנה ד 10
משנה ה 11
משנה ו 11
משנה ז 11
משנה ח 11
משנה ט 11
משנה י 12
משנה יא 12
פרק ז 12
משנה א 12
משנה ב 12
משנה ג 12
משנה ה 13
משנה ו 13
משנה ז 13
פרק ח 13
משנה א 13
משנה ב 14
משנה ג 14
משנה ד 14
משנה ה 14
פרק ט 15
משנה א 15
משנה ב 15
משנה ג 15
משנה ד 15
משנה ה 15

משנה ו 15
משנה ז 16
פרק י 16
משנה א 16
משנה ב 16
משנה ו 16
משנה ז 16
משנה ח 17

פרק א

משנה א

א וְהָרַמְבַּ"ם כָּתַב, אַף שְׁאוּבִין:

ב וּבְסֵפֶר אַגָּדָה כָּתַב, רֹק. וּלְשׁוֹן הָרַאָבַ"ד, חָזְרוּ הַמַּיִם שֶׁנִּגְּעוּ בְּפִיו:

ג וְסָתָם שְׁתִיָּה הוּא רְבִיעִית:

ד אִי נַמִי, הַטְּפָּה עַצְמָהּ שֶׁנָּפְלָה בַּגָּבָא:

ה כְּלוֹמַר, מֵהַטְּפָּה עַצְמָהּ נִטְמָא. דְּלַמַּשְׁקִין אֵין שִׁעוּר לְטַמֵּא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ו הָר"שׁ. וְנִרְאִין דִּבְרֵיהֶם כְּדִבְרֵי הָרַאָבַ"ד שֶׁמְּפָרֵשׁ שֶׁמִּתְבַּטֶּלֶת בַּמַּיִם שֶׁבְּמְחֻבָּר אֶלָּא אִם כֵּן חִשְּׁבוּ בְּתָלוּשׁ. לְפִיכָךְ אִם הֵדִיחַ בָּהֶן יָדוֹ אוֹ הַכְּכָר שֶׁנָּפַל, הֲרֵי הֻכְשְׁרוּ, כְּלוֹמַר נֶחְשְׁבוּ כְּתָלוּשׁ וְנִטְמְאוּ מִשְּׁתִיַּת הַטָּמֵא וְטִמְּאוּ אֶת הַכְּכָר כּוּ'. וְאִם לֹא הֵדִיחַ טָהוֹר, שֶׁהַטְּפָּה עוֹמֶדֶת בִּבְטוּלָהּ כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִתְחַשְּׁבוּ עַל יְדֵי הֲדָחָה עַל כָּל פָּנִים, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר עַל יְדֵי שְׁתִיָּה וּמִלּוּי כְּלִי. וּמִכָּל מָקוֹם קַשְׁיָא לִי, דְּמַשְׁמַע מִדִּבְרֵיהֶם שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיְּקַבְּלוּ הַמַּיִם טֻמְאָה מֵהַטְּפָּה כְּדֵי שֶׁיַּחְזְרוּ וְיִטַּמְּאוּ לַכְּכָר, דְּתֵפּוּק לֵיהּ מִשּׁוּם טִפָּה עַצְמָהּ הוֹאִיל וְנֵעֲרָה מִבְּטוּלָהּ. וּלְשׁוֹן מַהֲרַ"ם, לֹא בָּטְלָה הַטִּפָּה כּוּ' וְטִמְּאָתָן וְטִמְּאָה נַמִי הַכְּכָר. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ד

ז בְּהָנֵי גַּוְנֵי דְּתָנֵי לְעֵיל, שֶׁאִם שְׁתָה טָהוֹר אוֹ מִלֵּא בִּכְלִי טָהוֹר אוֹ נָפַל כִּכָּר וֶהֱדִיחוֹ:

ח **טָהוֹר**. מִשּׁוּם דְּמַיִם שְׁכִיחֵי עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ, לֹא חָיְשִׁינַן שֶׁמָּא אָדָם טָמֵא שָׁתָה מֵהֶן. מַהֲרַ"ם:

משנה ה

ט וּבְרַמְבַּ"ם בְּנֶסַח אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אִיתָא, עִסָּה הַטְּבוּלָה לְחַלָּה. וְאָתֵי שַׁפִּיר, דִּבְמִשְׁנָה ו' תָּנֵי כְּשֵׁרִים לַתְּרוּמָה וְהוּא הַדִּין לְחַלָּה מַמָּשׁ שֶׁדִּינָם שָׁוֶה, אֲבָל הָכָא דַּוְקָא בְּטִבּוּלָה לְחַלָּה בִּלְבַד:

משנה ו

י **מֵי כּוּ'**. וְאֵלֶּה הַמַּיִם גַּם כֵּן אֵין בָּם אַרְבָּעִים סְאָה וְאֵינָם שְׁאוּבִים. הָרַמְבַּ"ם:

יא הֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר הַשָּׁקָה:

משנה ז

יב חוּץ מִן הַזָּב הַזָּכָר. הָרַמְבַּ"ם:

יג **בְּכָל שֶׁהוּא**. לְאוֹ דַּוְקָא כָּל שֶׁהוּא, אֶלָּא כָּל מָקוֹם שֶׁגּוּפוֹ עוֹלֶה בְּבַת אַחַת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ב

משנה ב

א **לְמַפְרֵעַ כו'**. עַד שֶׁיְּוַדַּע שֶׁטָּבַל כְּרָאוּי הָרַמְבַּ"ם. וְלֹא תֵּימָא מַהוּ לְמַפְרֵעַ מֵעֵת לְעֵת:

ב וְקָשֶׁה, דִּבְפֶרֶק ד' דְּטָהֳרוֹת מִשְׁנָה י"א תְּנַן דְּבָר שֶׁהוּא אַב הַטֻּמְאָה וְהוּא מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים סְפֵקוֹ טָמֵא, וְשָׁם פֵּרֵשׁ הָרַ"ב דַּאֲפִלּוּ סְפֵקוֹ לְטַמֵּא טָמֵא, כָּל שֶׁכֵּן לְטַהֵר כִּי הָכָא, וּמִשּׁוּם הָכִי נַמִּי לֹא תְּנַן הָכָא אֶלָּא כְּגוֹן אָכַל אֳכָלִין טְמֵאִים כו':

משנה ג

ג **נָפְלוּ**. פֵּרוּשׁ, שֶׁרָאִינוּ שֶׁנָּפְלוּ:

ד דְּמִדְּאוֹרַיְתָא אֲפִלּוּ כֻּלּוֹ שָׁאוּב כָּשֵׁר, וְרַבָּנָן גָּזוּר אַטּוּ בִּכְלֵי שֶׁאָסוּר לִטְבֹּל, דְּבָעִינַן מִקְוֶה דּוּמְיָא דְּמַעְיָן שֶׁהוּא בַּקַּרְקַע. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ד

ה **רְבִיעִית**. מִשּׁוּם דְּהוּא שִׁעוּר לִטְבֹּל מְחָטִין, וְהָוֵי שֵׁם מִקְוֶה פָּסוּל עָלָיו. הָרֹא"שׁ:

משנה ה

ו **יָדוּעַ שֶׁנָּפַל**. מִדְּלֹא תָּנֵי אִם יָדוּעַ שֶׁלֹּא נָפְלוּ פָּסוּל, וְאִם לָאו כָּשֵׁר, מוּכָח דְּכֻלּוֹ שָׁאוּב פָּסוּל מִדְּאוֹרַיְתָא, וּמִשּׁוּם הָכִי קָדֵם שֶׁנַּעֲשָׂה רֹב מִקְוֶה בְּהֶכְשֵׁר, פָּסְלִינַן מִסָּפֵק. וּלְדַעַת הָרַ"ב וְהָרַמְבַּ"ם נִרְאֶה לִי דְּתַנָּא מְהַדֵּר לְמִתְנֵי כְּשֵׁרוֹת בָּרִישָׁא. גַּם הָיָה מַאֲרִיךְ לְמִתְנֵי שֶׁלֹּא נָפְלוּ. וְדִבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן קַיְמֵי נַמִּי שַׁפִּיר אַפַּסְלוּת דְּסָמִיךְ לֵיהּ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ו

ז סְבָרָא הוּא, דְּהָא בְּהַשָּׁקָה נַעֲשׂוּ זְרוּעִין לְטַהֵר מִטֻּמְאָתָן וְהוּא הַדִּין לְהַטְבִּיל בָּהֶם:

משנה ז

ח שֶׁדֶּרֶךְ הַשְּׁבִירָה לְהַפִּיל הַכֵּלִים עַל צִדֵּיהֶם וּבְכָךְ יִשָּׁבְרוּ, וְאוּלַי קֹדֶם שֶׁיִּשָּׁבְרוּ יִפֹּל רְבִיעִית מֵהֶם לַבּוֹר:

ט הָרַמְבַּ"ם. מִשְּׁמַע דַּהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. וְצָרִיךְ עִיּוּן, דִּבְפֶרֶק ד' מִשְׁנָה ד' פְּסָקוּ דְּלָא כְוָתֵיהּ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

י **לֹא יִעָרֶה**. דְּאַף עַל גַּב דִּלְנַגְבָּן הֶעֱלֶם וְלֹא נִתְכַּוְּנוּ שֶׁיִּתְמַלְּאוּ וְהָוֵי דּוּמְיָא דְּהִנִּיחָן בִּשְׁעַת פְּזוּר הֶעָבִים דִּבְפֵרוּשׁ הָרַ"ב בְּפֶרֶק ג' דִּטְהוֹרִים, שָׁאנֵי הָכָא דְּכֵיוָן שֶׁעֲרָה לַבּוֹר אַחְשׁוֹבֵי אַחְשׁוֹבֵינְהוּ. הָרַ"שׁ:

משנה ח

יא וישַׁבֵּר שֶׁמָּא יִתְמַעֲטוּ הַמַּיִם שֶׁלֹּא יִהְיוּ צָפִים עַל גַּבָּיו וְיִהְיוּ שְׁאוּבִין וְיִפָּלוּ אָז לַבּוֹר וְיִפָּסְלוּהוּ אִם אֵין בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה. וְאִם לָאו לֹא יְשַׁבֵּר, אִם מֵי הֶעָצִיץ הֵם הָרֹב, דְּרֹב בְּהַמְשָׁכָה לֹא. מַהַרַ"ם:

יב **יְשַׁבֵּר**. אֲבָל לֹא יִכְפֶּה. דְּהָכָא חָשִׁיב תְּפִיסַת יְדֵי אָדָם יוֹתֵר מִקַּנְקַנִּין שֶׁלֹּא הֶעֱלָן אֶלָּא לְנִגְבָּן. בֵּית יוֹסֵף:

משנה ט

יג **הַמְסַדֵּר כו'**. כְּדֵי שֶׁיִּבְלְעוּ דָּפְנוֹתֵיהֶן מַיִם וְלֹא יִבְלְעוּ הַיַּיִן שֶׁיִּנָּתֵן לְתוֹכָן, וְנִתְמַלְּאוּ גַּם בְּתוֹכָן, יִשָּׁבְרוּ, דְּהַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָן לָא חֲשִׁיבֵי שְׁאוּבִין, שֶׁלֹּא כְּוַן שֶׁיִּכָּנְסוּ הַמַּיִם לְתוֹכָן. בֵּית יוֹסֵף:

פרק ג

משנה א

א וְלָאו דַּוְקָא, אֶלָּא אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ב דְּכֻלֵּי הַאי לֹא חָשׁוּ, וְשִׁעֲרוּ דִּכְשֶׁיֵּצֵא מְלוֹאוֹ וְעוֹד, שֶׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יֶחְסַר קְצָת מֵהַשְּׁלִשָּׁה לֻגִּין:

משנה ב

ג לְשׁוֹן הַשָּׂלָכָה:

ד אֶלָּא בְּאֶמְצָעִית הַבּוֹר, וְאֵז יִהְיֶה הַבּוֹר טָהוֹר. הָרַמְבַּ"ם:

ה הָרַמְבַּ"ם. מִשְׁמַע דַּהֲלָכָה כְּתַנָּא קַמָּא. וְקָשֶׁה, דִּבְפֶרֶק ז' מִשְׁנָה ו' פָּסַק דְּלֹא כְּרַבִּי יְהוּדָה דְּסָבִירָא לֵיהּ גּוּד אַחֵית, וְאִם כֵּן כָּל שֶׁכֵּן גּוּד אַסֵּיק לֹא אָמְרִינַן. וְנִרְאֶה לִי, דְּהָתָם הַיְנוּ טַעֲמָא מִשּׁוּם שֶׁאֵין הַמַּיִם שֶׁעַל הָאָדָם מְחֻבָּרִים, שֶׁבְּמִקְצָתוֹ נָגוּב וְנִמְצָא שֶׁאֵינוֹ חִבּוּר. וּמֵהַאי טַעֲמָא פָּסַק הָרַמְבַּ"ם הָתָם בְּסָגוֹס דְּמִתְחַבֵּר. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ג

ו דְּאִלּוּ הָיְתָה אַמַּת הַמַּיִם נוֹבַעַת, אֲפִלּוּ אֵינָהּ אֶלָּא כָּל שֶׁהוּא הָיְתָה מְטַהֶרֶת הַמַּיִם שְׁאוּבִין שֶׁבַּבּוֹר. כֶּסֶף מִשְׁנֶה:

ז **לְעוֹלָם**. מֵירֵי שֶׁלֹּא הָיוּ הַמַּיִם שֶׁל הָאַמָּה אַרְבָּעִים סְאָה קֹדֶם חִבּוּרָן לְמֵי הַבּוֹר. דְּאִם לֹא כֵן, מַאי שְׁנָא מִכְּשֶׁיַּעֲמִיד בָּהֶחצֵר אַרְבָּעִים סְאָה דִּלְעֵיל דְּיִטַּהֲרוּ עֶלְיוֹנִים מִן הַתַּחְתּוֹנִים:

ח **שֶׁיִּתְחַשֵּׁב**. מִדִּלֹּא תָנֵי עַד שֶׁיֵּצֵא מִלּוּאֵיהֶן כְּדִלְעֵיל, מַשְׁמַע שֶׁהַמַּיִם הַצָּפִים וְיוֹצְאִים מִשָּׁם לֹא נַחְשֹׁב אוֹתָם כֻּלָּם מִן הָרִאשׁוֹנִים, אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן הַמַּיִם שֶׁהָיוּ בּוֹ וְהַיּוֹרְדִים

לְתוֹכוֹ. אִי נַמִּי מֻחֶצָה עַל מֻחֶצָה כוּ'. אֲבָל לְעֵיל חָשְׁבִינַן לְכָל הַיּוֹצְאִים שֶׁהֵם מֵהַבּוֹר, מִפְּנֵי דְּהָתָם כֻּלְּהוּ כְּשֵׁרִים וְלֹא נִפְסְלוּ אֶלָּא מִשְּׁלֹשָׁה לֻגִּין. הָרַאֲב"ד. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ט לָאו דַּוְקָא, אֶלָּא לִשְׁלֹשָׁה הַרְבֵּה קָרֵי לְהוּ. אֲבָל בִּכְלִי אֶחָד וּמְקוֹמוֹת הַרְבֵּה, אֲפִלּוּ יוֹתֵר מִשְּׁלֹשָׁה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ד

י שֶׁיִּהְיוּ בוֹ מַיִם בְּשֶׁפַע וְלֹא יֵחָסֵר עַל יְדֵי טְבִילוֹת שֶׁיִּטְבְּלוּ בוֹ. בֵּית יוֹסֵף. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ד

משנה ב

א וְהַבַּיִת יוֹסֵף בְּשֵׁם הָרוֹקֵחַ כָּתַב דַּאֲפִלּוּ מִשָּׁלֹשׁ רוּחוֹת פְּסוּלָה:

ב **אֵינָהּ כוּ'**. וּכְגוֹן דִּבְלָאוּ הַטַּבְלָא הָיוּ הַמַּיִם נִמְשָׁכִים לַמִּקְוֶה. דְּאִם לֹא כֵּן, נִפְסָלִים מְשׁוּם דַּהֲוָיָה עַל יְדֵי טָהֳרָה בָּעֵינַן, כְּמוֹ בְּפֶרֶק ה' מִשְׁנָה ה'. הָרֹא"שׁ:

משנה ג

ג **צְרוֹרוֹת**. הַמִּתְגַּלְגְּלִים בַּמַּיִם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵרְדוּ עִם הַמַּיִם. הָרַמְבַּ"ם:

ד **שֶׁלֹּא כוּ'**. וְאָמְנָם הָיָה הַכַּוָּנָה שֶׁיֵּצְאוּ הַמַּיִם מִן הַמָּקוֹם הַצַּר בְּחֹזֶק. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ד

ה לָאו דַּוְקָא, אֶלָּא אֲפִלּוּ בְּמַשֶּׁהוּ יוֹתֵר מֵעֶשְׂרִים סַגִּי:

ו וְנִתְעָרְבוּ דְּרִישָׁא לָאו דַּוְקָא, וְלֹא אָתָא אֶלָּא לַאֲפוֹקֵי בְּלֹא הַמְשָׁכָה. תּוֹסָפוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ה

ז הָרַמְבַּ"ם. וְקָשֶׁה, דְּאִם כֵּן הֵיכִי תֵּנֵי וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לְקַבֵּל מַיִם כָּל שֶׁהֵם, וּמַשְׁמַע שֶׁאֵין צָרִיךְ שִׁעוּר לַנֶּקֶב וּבְכָל שֶׁהוּא מְבַטְּלוֹ מִתּוֹרַת כְּלִי. וְעוֹד, דִּבְסָמוּךְ מְפָרֵשׁ לְעִנְיַן עֲרוּב מִקְוָאוֹת. וְהָר"שׁ מְפָרֵשׁ גַּם הָכָא לְעִנְיַן עֲרוּב מִקְוָאוֹת וְלָאו אַרֵישָׁא קָאֵי. וּלְהָרַמְבַּ"ם וְהָר"ב יֵשׁ לְפָרֵשׁ כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַבַּיִת יוֹסֵף עַל פִּי הַתּוֹסָפְתָּא, דְּמִן הַצַּד [בָּעֵינַן] שִׁעוּר כִּשְׁפוֹפֶרֶת וְצָרִיךְ נַמִּי שֶׁלֹּא יְקַבֵּל כָּל שֶׁהוּא לְמַטָּה מִן הַנֶּקֶב. וּלְמַטָּה שִׁעוּרוֹ בְּכָל שֶׁהוּא. וְכַמָּה יִהְיֶה, אַמִּן הַצַּד קָאֵי. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ה

משנה א

א **פָּסוּל**. וְקָשֶׁה, אַמַּאי פָּסוּל, כֵּיוָן דְּמֵי הַשּׁוֹקֶת מְחֻבָּרִין לְמַעְיָן דִּמְטַהֵר בְּכָל שֶׁהוּא, וּתְנַן בְּפֶרֶק קַמָּא [מִשְׁנָה ז'] מַעְיָן שֶׁמֵּימָיו מֻעָטִין וְרִבּוּ עָלָיו מַיִם שְׁאוּבִין שֶׁוֶּה לְמַעְיָן לְהַטְבִּיל בּוֹ בְּכָל שֶׁהוּא. וְעוֹד, דְּמַטְבִּילִין כֵּלִים בְּתוֹךְ כֵּלִים. וְנִרְאֶה לִי לְחַלֵּק בֵּין כֵּלִים הַתְּלוּשִׁין דְּשָׁרֵי, לְכֵלִים הַקְּבוּעִים דְּאֵיכָא לְמִגְזַר אַטּוּ בְּשֶׁאֵין בָּהֶם כְּשִׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד. הָרַ"שׁ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ב מְחֻטִּין וְצִנּוֹרוֹת. הָרַ"שׁ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ג **בְּרֵכָה**. שֶׁל מֵי גְּשָׁמִים שֶׁאֵין מְטַהֲרִין אֶלָּא בְּאַשְׁבֹּרֶן וּבְאַרְבָּעִים סְאָה. בֵּית יוֹסֵף:

ד וּבְאַשְׁבֹּרֶן. הָרֹא"שׁ:

ה **פָּסוּל**. עֲדַיִן הֵם פְּסוּלִים כוּ'. בֵּית יוֹסֵף:

ו **עַד שֶׁיֵּדַע כוּ'**. וְלֹא תָנֵי עַד שֶׁיֵּצְאוּ כוּ', נִרְאֶה לִי, דְּהָכָא נַמֵּי פֵּרוּשׁוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי בְּפֶרֶק ג' אוֹת ח':

משנה ב

ז וְטַעֲמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי, דְּגָזַר אַטּוּ תּוֹךְ כְּלִי לְעִנְיַן זֶה דְּלֹא הָוֵי מַעְיָן, אֲבָל לֹא גָּזַר כֵּלִי הַאי לַעֲשׂוֹתָן מַיִם שְׁאוּבִין. הָרֹא"שׁ. וְנִרְאֶה לִי דְּהָכָא נַמֵּי מַיְרֵי דְּבָלְאוּ הַכֵּלִים הָיוּ הַמַּיִם עוֹבְרִים, דְּאִי לָאו הָכִי, נִפְסָלִים אֲפִלּוּ לְמִקְוֶה, מִשּׁוּם דַּהֲוָיָה עַל יְדֵי טְהֵרָה בְּעֵינַן:

ח לְשׁוֹן הָרֹא"שׁ, גְּזֵרָה אַטּוּ תּוֹךְ כְּלִי. וְלִרְבוּתָא לֹא מְהַדַּר אֶלָּא סַפְסָל, דְּאַף עַל גַּב דְּאֵין לוֹ תוֹךְ, גָּזְרִינַן, דְּדָמֵי לִכְלִי הוֹאִיל וְרָאוּי לְמִדְרָס:

משנה ג

ט לֹא שֻׁרְבָּה לוֹ מַיִם שְׁאוּבִין, דְּאִם כֵּן לֹא הָיָה מְטַהֵר בְּזוֹחֲלִין, אֶלָּא רוֹצֶה לוֹמַר שֶׁעָשָׂה בְּרֵכוֹת לְכָל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁהוּא מוֹלִיךְ וְנִתְמַלְּאָה כָּל אַחַת מַיִם. הָרַ"שׁ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ה

י הָרַ"שׁ. וּכְלוֹמַר, דְּהַאי דְּמַעְיָן מְטַהֵר בְּכָל שֶׁהוּא, שִׁעוּר כְּדֵי טְבִילָה מִיהָא בָּעֵינַן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יא וְקָשְׁיָא לִי לִישָׁנָא שֶׁעָשָׂאן. וְגַם מַה שֶּׁפֵּרֵשׁ לְקַמָּן אֵין מַזְחִילִין בּוֹ אֵין מַעֲמִידִין בּוֹ כוּ', לֹא אָתֵי שַׁפִּיר. וְגַם טַעֲמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי לֹא מִסְתַּבֵּר, כֵּיוָן דְּהַמְּקוֶה כָּשֵׁר וּמוֹנֵעַ מִפְּסוּלוֹ עַל יְדֵי דָּבָר טָמֵא. וְנִרְאֶה לִי דְּהַנּוֹטְפִים כוּ' פֵּרוּשׁ שֶׁנִּקְווּ לְמָקוֹם אֶחָד וְהִזְחִילָן לְהוֹלִיכָן תּוֹךְ גֻּמָּא אַחַת לַעֲשׂוֹתָן מִקְוֶה, וְרַבִּי יְהוּדָה מְדַמֵּי לֵיהּ לַעֲלֵי קָנִים כוּ' דְּפֶרֶק ו' דְּפָרָה מִשְׁנָה ד', וְאַשְׁמְעִינַן רְבוּתָא דַּאֲפִלּוּ מַקֵּל וְקָנֶה שֶׁאֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָן בֵּית קִבּוּל, וַאֲפִלּוּ זָב וְזָבָה סוֹמְכִין

הַמַּקֵּל. וְרַבִּי יוֹסֵי פָּלֵיג וּסְבִירָא לֵיהּ דְּהָתָם מַיְירֵי דַּוְקָא שֶׁנָּתַן הָאָדָם הֶעָלִים טָרֶם בָּאוּ הַמַּיִם לְשָׁם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ו

יב וּסְתָמָא כְּרַבִּי יוֹסֵי דִּמְטַהֵר לֵיהּ בְּזוֹחֲלִין. הָרֹא"שׁ. וְקָשֶׁה מֵרֵישׁ פִּרְקִין הָעֲבִירוֹ עַל גַּבֵּי בָּרֵכָה וְהִפְסִיקוֹ כוּ', וְאֵין לְךָ הַפְסָקָה מִן הַמַּעְיָן גְּדוֹלָה מִזּוֹ שֶׁנִּתְלַשׁ הַגַּל מִן הַיָּם, וְכֵן אֵין כָּאן אַשְׁבֹּרֶן אֶלָּא זְחִילָה. וְיֵשׁ לוֹמַר, דְּהָא שֶׁהִפְסִיקוֹ הֲרֵי הוּא כַּמְקֻוֶּה הַיְנוּ דַּוְקָא הֵיכָא שֶׁנָּחוּ הַמַּיִם בַּמְקֻוֶּה וּכְבָר נַעֲשׂוּ אַשְׁבֹּרֶן, אֲבָל הֵיכָא דְּאַבַּתְּי לֹא נָיְחֵי מַיָּא בַּאַשְׁבֹּרֶן וַעֲדַיִן זוֹחֲלִים מִכֹּחַ נְבִיעַת הַמַּעְיָן, אַף עַל פִּי שֶׁנִּפְסְקוּ, שֵׁם מַעְיָן עֲלֵיהֶם עֲדַיִן מִצַּד עַצְמָם. מַהֲרִי"ק בֵּית יוֹסֵף:

יג **אַרְבָּעִים סְאָה**. לְמַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בְּפֶרֶק קַמָּא מִשְׁנָה ז' דִּבְמַעְיָן סַגִּי בְּגוּפוֹ עוֹלֶה בְּבַת אַחַת, קָשֶׁה, לְמַאי נַפְקָא מִנַּהּ מַצְרִיךְ הָכָא אַרְבָּעִים סְאָה. וּרְאָיָה לְהַסּוֹבְרִים דְּאַף בְּמַעְיָן צָרִיךְ לִטְבִילַת אָדָם אַרְבָּעִים סְאָה וְלֹא פָּלוּג בֵּין קָטָן לְגָדוֹל. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יד לְשׁוֹן הָרַ"שׁ, שֶׁנִּתְקַבְּצוּ בַּבְּקָעָה מֵי גְּשָׁמִים שֶׁל אַרְבָּעִים סְאָה:

פרק ו

משנה א

א **שֶׁהֵם**. לְפִי שֶׁחֲשׁוּבִים כְּמוֹ הַמְּעָרָה עַצְמָהּ. וּכְהַאי גַּוְנָא גַּבֵּי שַׁבָּת דְּחוֹרֵי רְשׁוּת הַיָּחִיד כִּרְשׁוּת הַיָּחִיד דָּמֵי. מַהֲרַ"ם:

משנה ב

ב **טָהוֹרִים**. לַתְּרוּמָה וְלֹא לַקֹּדֶשׁ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ג

ג אֲפִלּוּ נִתְחַבֵּר הָאֶמְצָעִי לַשְּׁאוּב קֹדֶם שֶׁנִּתְחַבֵּר לַכָּשֵׁר, לֹא הָוֵי כִּשְׁלֹשֶׁת לֻגִּין שֶׁפּוֹסְלִין אֶת הֶחָסֵר, דְּנִתְחַבֵּר לַכָּשֵׁר קֹדֶם שֶׁבָּאוּ הַשְּׁאוּבִים לְתוֹכוֹ [פֵּרוּשׁ הַשִּׁלְשָׁה לֻגִּין]. הָרַ"שׁ:

ד לְשׁוֹן הָרַ"שׁ, וּמַה שֶּׁנִּתְעָרֵב מִמֶּנּוּ עִם כָּל אֶחָד:

ה וּמַיִם שְׁאוּבִים הַמִּתְבַּטְּלִין בַּחוּץ אֵין פּוֹסְלִין אוֹתוֹ וּמִסְתָּמָא נַעֲשָׂה הַתַּעֲרֹבוֹת עִם שְׁנֵיהֶם בְּבַת אַחַת:

ו כְּדִלְעֵיל פֶּרֶק ד' מִשְׁנָה ד'. הָרַ"שׁ:

משנה ד

ז וְלָאו דַּוְקָא כָּל הַשְּׁלֹשָׁה לֻגִּין בְּלוּעִין וּדְבוּקִים, אֶלָּא אֲפִלּוּ מְקֻצָּת מֵהֶן נִמְצָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ה

ח וְיֵשׁ חִלּוּק לְרַבִּי יְהוּדָה בֵּין כֵּלִים לְעֵקֶה. וְרַבָּנָן מַשְׁווּ לָהוּ אַהֲדָדֵי. הָרַ"שׁ:

ט **וּמַטְבִּילִין**. כֵּן הוּא בְּנָסְחַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְאֵין צָרִיךְ לָזֶה, דְּהָכִי פֵּרוּשָׁא, אֶלָּא אֲפִלּוּ מַטְבִּילִין כּוּ':

משנה ו

י **גִּסְטָרָא כּוּ**'. לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם, גִּסְטְרָא טְמֵאָה שֶׁהִיא בְּתוֹךְ הַמְּקֻוֶה וּשְׁפָתָהּ לְמַעְלָה מִן הַמַּיִם [וַאֲפִלּוּ הָכִי כֵּיוָן דְּשֶׁבֶר כְּלִי הִיא בָּטְלֵי מֵימֶיהָ אַגַּב מְקֻוֶה וְכָשֵׁר לְהַטְבִּיל בָּהּ כֵּלִים. הָרַ"שׁ] וְהִטְבִּיל בָּהּ, טְהֵרוּ מִטֻּמְאָתָן. אֲבָל כְּשֶׁיַּגְבִּיהֵם מִן הַמַּיִם עַד שֶׁהֵן בַּאֲוִירָהּ מִתְטַמֵּא הַמַּיִם שֶׁעַל גַּבָּן מֵאֲוִירָהּ וְחוֹזֵר וּמְטַמֵּא אוֹתָן כּוּ', שֶׁאֵין כְּלֵי חֶרֶס מִתְטַהֲרִין בְּמִקְוֶה:

יא **טָהוֹר**. שֶׁאֵין כְּלִי מְטַמֵּא אָדָם. אֲבָל יָדָיו מִתְטַמְּאִין מֵאֲוִירוֹ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יב **רוֹם יָדָיו**. שֶׁנִּמְצָא כְשֶׁטָּבַל יָדָיו לְמַעְלָה מִן הַתִּנּוּר. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ז

יג **כַּזַּיִת כּוּ**'. דְּשִׁעוּרִין כֻּלָּן הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. הָרַמְבַּ"ם:

יד **טָהוֹר**. פֵּרוּשׁ, אֲפִלּוּ לִטְבֹּל בּוֹ:

משנה ח

טו וְכָל שֶׁכֵּן אִפְכָּא:

טז **אֲבָר**. וְאַף עַל גַּב דִּפְשׁוּטֵי כְּלֵי מַתָּכוֹת מְקַבְּלֵי טֻמְאָה וַאֲנַן הֲוַיְתָן עַל יְדֵי טָהֳרָה בָּעֵינַן, כְּתַב הָרֹא"שׁ דְּהָנֵי מִלֵּי בְּמַמְשִׁיךְ מֵי גְּשָׁמִים בְּעָלְמָא, אֲבָל הָכָא דְּמַחֲבְּרָם לְמִקְוֶה אַחֵר שֶׁהוּא כָּשֵׁר, לֹא מִפְסַל, מְשׁוּם דְּמִתְכַּשֵּׁר עַל יְדֵי הַשְּׁקָה. וְלֹא דָּמֵי נַמִּי לְרֵישׁ פֶּרֶק ה', דְּהָתָם בִּכְלֵי בֵּית קִבּוּל, וְנִפְסְלוּ מְשׁוּם שְׁאוּבִים כּוּ'. וְהָרַמְבַּ"ן פֵּרֵשׁ, דְּהָכָא בְּסִלּוֹן מְחֻבָּר לַקַּרְקַע. בֵּית יוֹסֵף. וְלִי קָשֶׁה מִמַּנִּיחַ יָדָיו תַּחְתָּיו, דְּהָא פּוֹסֵל לֵיהּ רַבִּי יוֹסֵי בְּפֶרֶק ה' מִשְׁנָה ה' וְהִלְכָתָא כְּוָתֵיהּ:

יז וְשֶׁמָּא מִטַּעַם זֶה לֹא חָיְשִׁינַן בְּסִלּוֹן אֲפִלּוּ יְהֵא קְטַפְּרֵס. הָרַ"שׁ. וְדַעַת הַתּוֹסָפוֹת דִּכְשֶׁסּוֹף הַמַּיִם לֵירֵד וַדַּאי הָוֵי קְטַפְּרֵס חִבּוּר. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יח דְּהָא וַדַּאי דְּעַל כָּרְחָךְ צָרִיךְ לִטֹּל בּוֹ יוֹתֵר מֵאַרְבָּעִים סְאָה. הָרֹא"שׁ. וּמְשׁוּם דְּאִי אֶפְשָׁר לְצַמְצֵם:

משנה ט

יט **אֵין כּוּ**'. מְשׁוּם דְּמְחַשְּׁבִים לְמַה שֶּׁעַל הַסֶּדֶק כְּאִלּוּ סוֹתְמוֹ. נִרְאֶה לִי. וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר, דְּמִתְחַשֵּׁב כְּאִלּוּ אֵינוֹ. מַהַרַ"ל:

משנה י

כ **פּוֹסֵל**. לְפִי שֶׁהוּא כְּלִי קֹדֶם הֱיוֹתוֹ קִבּוּעַ. וְאַף עַל פִּי שֶׁנִּתְחַבֵּר, לֹא יָצָא מִתּוֹרַת כְּלִי לִהְיוֹתוֹ קִבּוּעַ לָאָרֶץ. וְזֶהוּ אָמְרָם ז"ל בַּתּוֹסֶפְתָּא, שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה אֶלָּא לְשַׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע. הָרַמְבַּ"ם בְּנֶסְחַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְצָרִיךְ עִיּוּן מִפֶּרֶק ח' דְּכֵלִים מִשְׁנָה ט'. עַיֵּן שָׁם:

כא לִטְבִילַת טֻמְאָה. אֲבָל לְהֶכְשֵׁר כְּלֵי נְכָרִים, אַרְבָּעִים סְאָה בָּעֵינַן:

משנה יא

כב **פָּסוּל**. אִם אֵין בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה. הָרַ"שׁ:

כג וְאִם יֵשׁ בּוֹ שְׁמוֹנִים, צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא בּוֹ אֶחָד מִשֵּׁשׁ מֵאוֹת וְאַרְבָּעִים בַּבְּרֵכָה. הָרַמְבַּ"ם בְּנֶסְחַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל:

פרק ז

משנה א

א **וְלֹא פּוֹסְלִין**. פֵּרוּשׁ, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁאֵין פּוֹסְלִין. וְאִם תֹּאמַר, כֵּיוָן דַּחֲשִׁיב לְהוּ מַיָּא דְּמַעֲלִין, מַאי טַעֲמָא לֹא פָּסְלֵי בִּשְׁאוּבִין. הֵיכִנוּ טַעֲמָא, דְּמִקְוֶה מַיִם הוּא דְּאִתַּקַּשׁ לְמַעְיָן, מַה מַּעְיָן בִּידֵי שָׁמַיִם, אַף מִקְוֶה כוּ', אֲבָל שְׁאָר מַשְׁקִין לֹא אִתַּקּוּשׁ. הָרַאֲבַ"ד:

ב **הַנָּרוֹק**. אֲפִלּוּ נָרוֹק אֵינוֹ פּוֹסֵל. טוּר:

ג **וְהָעֵידוּ כוּ'**. וְאָמְנָם מַה שֶּׁהָיָה חוֹלֵק עַל רַבִּי עֲקִיבָא הוּא בְּמַשָּׁא וּמַתָּן שֶׁל הַדִּין וְעַל צַד הַוּכּוּחַ, לֹא שֶׁיִּסְבֹּר כָּךְ. הָרַמְבַּ"ם בְּנֶסְחַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל:

משנה ב

ד הָרַמְבַּ"ם. וַעֲדַיִן לֹא פֵּרְשׁוּ מַהוּ שְׁלָקוֹת. וְכָתַב הָרַ"שׁ מֵי כוּ' שֶׁנִּכְבְּשׁוּ בָהֶן פֵּרוֹת וְיָרָקוֹת אוֹ נִשְׁלְקוּ:

ה וְלֹא נֶחְסַר מִמֶּנּוּ כִּי אִם אֶחָד מֵאַרְבָּעִים וְאַחַת לְפִי חֶשְׁבּוֹן. וּבְסוֹף פֶּרֶק הֶעֱרֵל אָמְרִינַן דְּכָשֵׁר עַד רֻבּוֹ. אֲבָל בְּיוֹתֵר מֵרֹב, לֹא, כֵּיוָן דְּלֹא חֲזִי לְטְבִילָה כְּלָל, דְּמִקְוֶה מַיִם כְּתִיב. אֲבָל מַיִם, אֲפִלּוּ בְּיוֹתֵר מֵרֻבּוֹ. הָרַ"שׁ וְהָרֹא"שׁ:

ו וַהֲרֵי הַמַּיִם כְּשֵׁרִים כְּשֶׁהָיוּ. וְהֵיכִנוּ דְּתָנֵי בְּרֵישׁ פִּרְקִין יֵשׁ דְּבָרִים דְּלֹא מַעֲלִין וְלֹא פּוֹסְלִין. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ג

ז **כָּשֵׁר**. מִפְּנֵי שֶׁאֵין בָּהֶם מִגּוּף הַדָּבָר הַמְשַׁנֶּה אֶת מַרְאָיו. הָר"א:

ח **וּמֹחַל**. וַאֲפִלּוּ לְמַאן דְּאָמַר דְּאֵינוֹ מַשְׁקֶה, דְּכָל שֶׁאֵין עוֹשִׂין הֵימֶנּוּ מִקְוֶה פּוֹסֵל בְּשִׁנּוּי מַרְאֶה. גְּמָרָא:

ט **פָּסוּל**. מִשּׁוּם דְּמִתְחֲזֵי כְּמִקְוֶה שֶׁל שְׁאָר מַשְׁקִין, וּמִקְוֶה מַיִם כְּתִיב. הָר"א:

י וְקַשֶּׁה, הָא אֶפְשָׁר בְּהַמְּשָׁכָה לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּפֶרֶק ב' מִשְּׁנָה ז'. וְנִרְאֶה לִי, דְּמַתְנִיתִין אַלִּיבָּא דְּכֻלֵּי עָלְמָא נַסְבָה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ה

יא **לֹא פְּסָלוּהוּ**. וְהוּא שֶׁלֹּא שִׁנּוּ מַרְאֵה הַמִּקְוֶה. הָרֹא"שׁ:

משנה ו

יב כְּלוֹמַר, וְאֵין הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ. וְהָרַמְבַּ"ם פָּסַק לְהַהֵּד דְּסָגוֹס:

יג **שְׁאוּבִין**. שֶׁהֲרֵי צָרִיךְ שֶׁיִּבָּאוּ בָהֶם הַמַּיִם:

יד לְפִי שֶׁכְּשֶׁהַכְּלִי בַּמִּקְוֶה לֹא נִשְׁאֲבוּ, וּכְשֶׁמַּעֲלֵהוּ וְנִתְהַפֵּךְ דֶּרֶךְ שׁוּלָיו תּוּ לֹא מִקְרֵי מַיִם שֶׁבְּתוֹכוֹ, שֶׁאֵינָן מִתְקַבְּלִין בְּתוֹכוֹ:

משנה ז

טו כְּלוֹמַר בַּטִּיט לְבַדּוֹ, אֲבָל כְּשֶׁהַמַּיִם צָפִים עַל גַּבָּיו מַטְבִּילִין בּוֹ:

טז וְקַשֶּׁה, דְּמִכָּל מָקוֹם מַאי מַהֲנֵי, הָא אָז לֹא הָיְתָה הַמִּטָּה כֻּלָּהּ בַּמַּיִם וַאֲנַן כֻּלָּהּ בְּבַת אַחַת בָּעֵינַן. וּלְשׁוֹן הָרֹא"שׁ, קֹדֶם הַמַּיִם וְנָגְעוּ בָרַגְלֵי כוּ', וְאוֹתָן הַמַּיִם מְחַבְּרִים לַמִּקְוֶה, הִלְכָךְ לֹא הָוֵי חֲצִיצָה, כְּדִתְנַן סוֹף פֶּרֶק ח' הָאוֹחֵז בְּאָדָם כוּ' אִם הֵדִיחַ יָדָיו טְהוֹרִים:

יז כִּדְיָלְפִינַן בְּסִפְרָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יח וְקַשֶּׁה, דְּאִם כֵּן מַאי אֲפִלּוּ, הָא דַּוְקָא עֲצִים וְקָנִים. אֲבָל לְשׁוֹן הָרַ"שׁ, לֹא מִבַּעְיָא אֲבָנִים אֶלָּא אֲפִלּוּ עֲצִים וְקָנִים שֶׁהַמַּיִם בֵּינֵיהֶם לֹא חֲשִׁיב הֶפְסֵק וּמִצְטָרְפִין הַמַּיִם שֶׁבֵּינֵיהֶם לְאַרְבָּעִים סְאָה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְחַלְּקוּ כָּל הַמִּקְוֶה, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהַמַּיִם שֶׁבֵּין הַנִּצָּרִים מְחַבְּרָן אֵין זֶה חִבּוּר כוּ' וְכָל שֶׁכֵּן בַּאֲבָנִים]. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יט **שֶׁיִּתְפָּחוּ**. כְּלוֹמַר, שֶׁיַּעֲלוּ כְּמִין תַּפּוּחַ וְיִהְיוּ עֲמֻקִּים מִצַּד אֶחָד וְטוֹבֵל בָּהֶם. הָרַ"שׁ:

כ וְלֹא הָוֵי כְּמַהֲוֶה מִקְוֶה עַל יְדֵי דָּבָר הַמְקַבֵּל טֻמְאָה, מִידֵי דַּהֲוֵי אַטּוֹבֵל אֶת הַכְּלִי בְּיָדָיו בְּתוֹךְ הַמִּקְוֶה, שֶׁאִם הֶדִיחָן, טְהוֹרִים, דְּהָכָא נַמִּי עִקַּר הַמִּקְוֶה בְּמָקוֹמוֹ וְהַגַּל לֹא נִתְלַשׁ לְגַמְרֵי. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ח

משנה א

א תּוֹסֶפְתָּא. וְהוּא הַדִּין דְּנָכְרִים. וְנִקַּט כּוּתִים מִשּׁוּם סֵיפָא כוּ'. וּמִיהוּ יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּאַיְרֵי בְּסוּתְיָתָא וְאַשְׁקְלוֹן וְחַבְרוֹתֶיהָ דְּתָנֵי בַּתּוֹסֶפְתָּא דְּאֵין בָּהֶם מִשּׁוּם אֶרֶץ הָעַמִּים, וּבְמָקוֹם הַנָּכְרִים גָּזוּר, בְּמָקוֹם הַכּוּתִים לֹא גָּזוּר. הָרַ"שׁ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ב **וּמִקְוָאוֹתֶיהָ כו'**. וְיֵשׁ בּוֹ הֶבְדֵּל יְזִכְּרֵהוּ עֲדַיִן. הָרַמְבַּ"ם:

ג וְאַף עַל גַּב דְּהַמְּשָׁכָה אֵינָהּ אֶלָּא בְּרַבִּיהּ, הָכָא מַהֲנֵי אֲפִלּוּ בְּכֻלּוֹ. וּמִיהוּ נִרְאֶה לִי שֶׁלֹּא דִּבְּרוּ אֶלָּא בַּהֲוָה שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ לְמַלְאוֹת בְּקִילּוֹן, וְאִין הָכִי נַמִּי דַּאֲפִלּוּ בְּלֹא הַמְּשָׁכָה כְּלָל כְּשֵׁרָה. וְכֵן מַשְׁמַע בְּבֵית יוֹסֵף. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ב

ד **טָמֵא**. מִדִּבְרֵיהֶם. וְלַתְּרוּמָה. אֲבָל לַחֻלִּין טְהוֹרִים. תּוֹסֶפְתָּא:

ה **טָהוֹר**. דְּמִסְתָּמָא מֵחֲמַת מַכָּה הוּא, דְּאֵין דֶּרֶךְ קֶרִי לְבֹא בַּתְּחִלָּה קֹדֶם הַשְּׁתָן, וְכִי הֵיכִי דְּהָנָךְ דְּבַתְּחִלָּה לֹא הָווּ קֶרִי הָכִי נַמִּי הָנָךְ דִּבְאֶמְצַע וּבַסּוֹף. מַהֲרַ"ם:

משנה ג

ו **טָמֵא כו'**. וְתַנָּא קַמָּא סְבִירָא לֵיהּ דְּלְעוֹלָם טָהוֹר. כֵּן פָּסַק הָרַמְבַּ"ם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ז דְּאִי אֶפְשָׁר לְשַׁמֵּשׁ בְּלֹא הַרְגָּשָׁה, דְּאִי לָאו הָכִי, הָא כָּל שִׁכְבַת זֶרַע שֶׁאֵין כָּל גּוּפוֹ מַרְגִּישׁ אֵינָהּ מְטַמְּאָה, דְּשִׁכְבַת זֶרַע אָמַר רַחֲמָנָא בִּרְאוּיָה לְהַזְרִיעַ. גְּמָרָא. וְצָרִיךְ עִיּוּן מִמַּיִם עֲכוּרִים אוֹ חֲלוּקִים דְּלְעֵיל. הָרַ"שׁ:

ח **טָמֵא**. מִדִּבְרֵיהֶם. וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל:

ט **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר כו'**. בְּמַסֶּכֶת שַׁבָּת דַּף פ"ו פְּלִיגִי בִּדְרָשֵׁי דִּקְרָאֵי, וְעַיֵּן שָׁם בַּתּוֹסְפוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ד

י אֲבָל בְּנָכְרִית לֹא שָׁיְכָא בָּהּ טֻמְאָה. רַשׁ"י:

יא וּלְאַחַר שְׁלֹשָׁה בַּעֲיָא בַּגְּמָרָא וְאַסִּיק בְּתֵיקוּ:

יב **וּבְזָקֵן כו'**. לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם בְּחִבּוּרוֹ, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּחוֹלֶה אוֹ בְּזָקֵן, אֲבָל יֶלֶד בָּרִיא כו':

יג וּלְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם, וְנוֹעֵל אוֹ חוֹלֵץ:

משנה ה

יד **טְהוֹרָה כו'**. מִלְּתָא דְּפְשִׁיטָא הוּא, דְּהָא אֵינָן מְהֻדָּקִים. אֶלָּא סֵיפָא אִצְטְרִיךְ לֵיהּ דְּטָמֵאָה עַל גַּב רָקָהּ. בֵּית יוֹסֵף. וְנָקֵט נִדָּה, דְּטָמְאָתָהּ וְגַם טְהֳרָתָהּ שְׁכִיחֵי טְפֵי:

טו דְּלְעִנְיַן טְבִילָה הָוֵי כְּטָמוּן וּלְעִנְיַן טֻמְאָה גָּלוּי, כִּדְיָלְפִינַן בַּגְּמָרָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

טז דְּיָלְפִינַן בְּעֵרוּבִין דַּף ד', אֶת בְּשָׂרוֹ, אֶת הַטָּפֵל לִבְשָׂרוֹ, וְזֶהוּ שֵׂעָר:

יז **הַדִּיחַ כו'**. קֹדֶם אֲחִיזָתוֹ. הָרַ"שׁ:

יח **יָרְפָּה כו'**. וְתַנָּא קַמָּא גָּזַר שֶׁמָּא לֹא יַרְפֶּה. הָרַמְבַּ"ם. אֲבָל הַטּוּר פֵּרֵשׁ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אַהֲדִיחַ קָאֵי וּבָעֵי תַּרְתֵּי, וּלְתַנָּא קַמָּא בְּחַד סַגֵּי:

פרק ט

משנה א

א **בָּאָדָם**. מִשּׁוּם דִּבְמִשְׁנָה ה' קָתָנֵי אֵלּוּ חוֹצְצִין בַּכֵּלִים, תָּנֵי גַּבֵּי טְבִילַת אָדָם אֵלּוּ חוֹצְצִין בָּאָדָם. הָרַ"שׁ:

ב וּמִיהוּ בִּרְצוּעָה רְחָבָה וַחֲלָקָה חוֹנָקֶת וְחוֹצֶצֶת:

ג בְּמַאי דְּמְטַהֵר בְּשֶׁל יוֹצְרִין. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ב

ד **וְלֹא כוּ'**. וְאִם טָבַל אֵינוֹ חוֹצֵץ. הָרַמְבַּ"ם. וְהַיְנוּ דְּלֹא כְּלָלוֹ בַּהֲדֵי הָנֵי דְּרִישָׁא. וְכָתַב הַכֶּסֶף מִשְׁנֶה שֶׁכֵּן הוּא בַּתּוֹסֶפְתָּא. וְהָרַ"שׁ הֵבִיא תּוֹסֶפְתָּא הָיוּ רַגְלָיו מְלֵאִים אָבָק וְטָבַל בְּמְקֹוֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, טָמֵא. שִׁפְשֵׁף אוֹ שֶׁהִטְבִּילוֹ בְּחַמִּין, טָהוֹר:

משנה ג

ה **הַשָּׁחִי**. בִּכְלַל בֵּית הַסְּתָרִים הוּא, וְאִצְטְרִיךְ, דַּהֲוָה אָמֵינָא דַּוְקָא בֵּית הַנֶּקֶב וּבֵית הָעֲרָוָה דְּאֵינוֹ נִרְאֶה לְעוֹלָם מִפְּנֵי הַכָּבוֹד, אֲבָל הַשָּׁחִי לֹא מִקְרֵי בֵּית הַסְּתָרִים, קָמַשְׁמַע לָן. וְאִי לֹא תָּנֵי אֶלָּא הַשָּׁחִי, הֲוָה אָמֵינָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר לֹא פָּלֵיג אֶלָּא בָּהָא, קָא מַשְׁמַע לָן. מַהֲרַ"ם:

ו **כָּל הַמַּקְפִּיד כוּ**'. אֲתָאן לְכֵלִי עָלְמָא. וְקָשֶׁה, דַּהֲוָה לֵיהּ לְמִתְנֵי בָּתַר כֻּלְּהוּ. וְיֵשׁ לְפָרֵשׁ נַמִּי דִּדְבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הוּא שֶׁאָמַר הָאִישׁ כוּ' תְּלוּי בַּקְּפִידָה. וּמִשּׁוּם הָכִי נַמִּי לֹא תָּנֵי זֶה הַכְּלָל. בְּנִי מוֹהֲרַ"ר לִיְוואי יצ"ו. וְהָרֹא"שׁ כָּתַב שֶׁגָּרַס לֵיהּ בְּדִבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְשׁוּב גָּרַס נַמִּי זֶה הַכְּלָל כוּ'. וְאוּלַי שֶׁכֵּן הוּא נַמִּי גִּרְסַת הָרַמְבַּ"ם וְהָרַ"ב:

משנה ד

ז שֶׁבְּתוֹךְ הָעַיִן הַדְּמָעָה מְלַחְלַחְתּוֹ וְאֵינָהּ מַנַּחְתּוֹ לִהְיוֹת יָבֵשׁ. וְנִרְאֶה דְּלִכְלוּכֵי צוֹאָה וְצוֹאָה שֶׁתַּחַת הַצִּפָּרֶן נַמִּי דַּוְקָא בְּלַח כוּ'. תּוֹסָפוֹת:

ח וְהַיְנוּ מִשֶּׁמַּתְחִיל לִירֹק. גְּמָרָא:

ט **כְּשׁוּת כוּ**'. וְאָמְנָם זָכַר זֶה הַדִּבּוּר הֵנָּה, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ מִכַּוָּנַת הַחֲצִיצָה, לְפִי שֶׁזּוֹכֵר מִשְׁפְּטֵי קְרוּמֵי הַחַבּוּרָה בַּחֲצִיצָה. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ה

י **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל**. קַאֵי עַל הַמַּרְדַּעַת. הָרַמְבַּ"ם:

יא לֹא דָק, דַּהֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר מִשְׁקָלוֹ אַרְבָּעָה. וְכֵן כָּתַב הָרַמְבַּ"ם:

משנה ו

יב וּפֵרֵשׁ רַשְׁ"י, שֻׁמָּן וְחֵלֶב:

יג וּמִן הַחִיּוּב הַזֶּה נִהְיָה שֶׁתַּלְמִידֵי חֲכָמִים יַקְפִּידוּ עַל לְכְלוּךְ בִּגְדֵיהֶם וַאֲפִלּוּ מִצַּד אֶחָד. הָרַמְבַּ"ם. וְנִרְאֶה לִי דְּתַרְתֵּי אַשְׁמְעִינַן, דְּלָאו דַּוְקָא רַבָּב, דְּהוּא הַדִּין כָּל לְכְלוּךְ וְהוּא הַדִּין כָּל בְּגָדָיו. דְּחִיּוּב מִיתָה אֵינוֹ אֶלָּא עַל הַבֶּגֶד הָעֶלְיוֹן כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא. וְהַטַּעַם, דְּמַחְמִירִין עַל עַצְמָן וּמַקְפִּידִין עַל כָּל זֶה שֶׁלֹּא יָבֹאוּ לִידֵי חִיּוּב מִיתָה:

יד וּמַתְנִיתִין הָכִי קָאָמְרָה, וְשֶׁל עַם הָאָרֶץ נַעֲשָׂה כְמוֹ בוּר דְּלֹא קָפֵיד עַד שֶׁיִּהְיֶה מִשְּׁנֵי צְדָדִים:

משנה ז

טו **זֶה הַכְּלָל**. לְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל (אות ו) דַּאֲתָאן לְכֵלִי עֶלְמָא, תְּנֵי כְּלָלָא דְּאָדָם, וּכְלָלָא דִּכְלִים. וּקְצָת קָשֶׁה דְּלֹא תָּנֵי הָתָם זֶה הַכְּלָל:

פרק י

משנה א

א **חוֹצְצִין**. מַה שֶּׁהַיְדוֹת תְּחוּבִים בַּבַּרְזֶל וּמְהֻדָּקִים וְאֵין הַמַּיִם נִכְנָסִים בָּהֶן, חוֹצְצִים, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ עוֹמֵד לְהִתְקַיֵּם כָּךְ. מַהַר"ם:

ב אִם לֹא שֶׁיִּהְיֶה פִּיו רָחָב בְּיוֹתֵר. מַהַר"ם:

ג וְצָרִיךְ לְפָרֵשׁ, דַּאֲפִלּוּ בְּמַטֶּהוּ עַל צִדּוֹ אֵין הַמַּיִם נִכְנָסִים בּוֹ:

משנה ב

ד דְּתְפִלִּין אֵינָן צָרִיךְ בְּדִיקָה. הֵלֵל הָיָה אוֹמֵר אֲלוּ מְשֻׁל אֲבִי אִמָּא כוּ'. וּמַהַר"ם כָּתַב, דְּאֵין מוֹצִיאִין אוֹתָן אֶלָּא לִבְדֹק הַכְּתָב, וְלֹא בִּשְׁבִיל הַחִיצוֹן לְכַבְּסוֹ וּלְתַקְּנוֹ כְּמוֹ כַּר וְכֶסֶת:

משנה ו

ה דַּהֲוֵי כְּמוֹ שֶׁזְּרָעָן, וּזְרִיעָה מְטַהֶרֶת, כְּמוֹ בְּשִׁתִּילֵי תְּרוּמָה [תְּרוּמוֹת סוֹף פ"ט]. רַשְׁ"י:

ו דְּבֵית שַׁמַּאי גָּזְרוּ דִּלְמָא חָיֵיס עֲלַיְהוּ וְלֹא נָגְעֵי אַהֲדָדֵי, וּבֵית הִלֵּל לֹא גָּזְרֵי. הָרַ"שׁ:

ז וּמָלֵא. לָאו דַּוְקָא, אֶלָּא מִשּׁוּם סֵיפָא מֵי רַגְלַיִם נָקֵט לֵיהּ. הָרַ"שׁ:

ח **מַיִם**. כְּלוֹמַר, אַף עַל פִּי שֶׁמַּרְאֵיהֶן חָלוּק מִמַּרְאֵה מַיִם אֲפִלּוּ הָכִי כֵּיוָן דְּמִין מַיִם הוּא לֹא בָּעֵי רֻבָּא לְבַטּוֹלֵי וְרוֹאִין כוּ'. תּוֹסְפוֹת:

ט **שֶׁיִּרְבּוּ כוּ'**. הוֹאִיל וְהֵן אַב הַטֻּמְאָה וַחֲשִׁיבֵי מִשּׁוּם קְדֻשָּׁתַיְהוּ, לֹא בָּטְלֵי אֶלָּא בְּרֻבָּא. תּוֹסְפוֹת:

משנה ז

י הָרַמְבַּ"ם. וְאֵינָהּ אֶלָּא אַסְמַכְתָּא. דְּמִשְׁמְנָה עָשָׂר דָּבָר הוּא:

משנה ח

יא **וְטִמְאַתּוּ**. אֲבָל בְּאֻכָלִין וּמַשְׁקִין טְמֵאִים לֹא שָׁיֵךְ לְמִתְנֵי הָכִי, דְּהֵם אֵינָן מְטַמְּאִין אָדָם אֶלָּא מִשְּׁמֹנָה עָשָׂר דָּבָר עַל יְדֵי אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה:

יב **טוֹבֵל**. וְלֹא דָמֵי לְבֵית הַסְּתָרִים דְּבָעִינַן רָאוּי לְבִיאַת מַיִם. הָרַ"שׁ:

יג **וְאוֹכֵל**. לְעֶרֶב. הָרַמְבַּ"ם: